

Haqqında söz açdığımız bu kitab bir biobibliografik göstəricidir. İçərisinə 60 illik bir insan ömrünün ən önəmli illerinin, günərinin tarixəsi sığışdır. Bu biobibliografik kitabda bir dəyərli alimin tərcümeyi-halını, bir ziyalı insanın ömür hekayəti var. Xronoloji ardıcılıqla, sistemli şəkildə, müxtəlif bölmələrdə doğduğu gündən bugünədək keçirdiyi şərəfli həyat yolunun əsas göstəriciləri öz əksini tapıb.

"Elm" nəşriyyatında AMEA Nəsimi adına Dilçilik İnstitutunun Elmi Şurasının qərarı ilə nəşr olunan "Sayalı Allahverdi qızı Sadıqova (Biobibliografik göstərici)" kitabının tərtibçisi dosent Şəbnəm Həsəni-Qəribova, redaktoru akademik Möhsün Nağısoyludur. Bu biobibliografik göstəricidə görkəmli dilçi alim, Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabineti yanında Terminologiya Komissiyasının sədr müavini, filologiya elmləri doktoru, professor Sayalı Sadıqovanın həyatı və elmi fəaliyyətinin əsas tarixləri, terminologiya, dil tarixi, müasir dilçiliyimizin müxtəlif sahələrinə dair nəşr olunmuş əsərləri – kitab, məqalə və məruzələri barədə bilgiler öz əksini tapıb. Həmçinin, kitabda alimin redaktə etdiyi əsərlər və elmi-pedaqoji fəaliyyətinin göstəriciləri ilə də tanış oluruq. Kitabın ilk səhifəsinin ölkə Prezidentinin "Azərbaycan Respublikasının Dövlət Dil Komissiyasının yeni tərkibinin təsdiq edilməsi haqqında" 13 noyabr 2017-ci il tarixli Sərəncamı ilə başlanması da təqdirəlayiqdir. Bu, milli varlığımız, mənəvi sərvətimiz olan ana dilimizə dövlət qayğısını diqqətə çatdırmaqla yanaşı, həm də həmin komissiyanın üzvlərindən olan professor Sayalı Sadıqovanın dilçilik sahəsindəki elmi nüfuzundan xəbər verir.

Kitabın redaktoru akademik Möhsün Nağısoylunun professor Sayalı Sadıqovanın elmi tərcümeyi-halını özündə əks etdirən "Yaradıcılıq istiqamətləri" seriyəli geniş və əhatəli məqaləsində ilk cümləsindən hörmətli akademik bu ziyalı xanımın şəxsiyyətinə, elminə verdiyi yüksək dəyəri göstərir: "Ömür səhifələri ilbəl verəqəndikcə, insan həyat yolu adlandırılan zaman anlayışının dəyərini daha dərinləndirərək etməyə başlayır, mənalı və dəyərli həyat yolu keçirən şəxsiyyətlərin elm, xalq üçün önəmli olduğunu daha çox anlayırsan. Ötən illər ərzində keçirdiyi şərəfli ömür yolu ilə gələcək nəsillərə ömür ola bilən, məhsuldar elmi yaradıcılığı və fəaliyyəti ilə seçilən professor Sayalı Sadıqova belə ziyalılardandır."

Kitabda "Ömrün əsas illəri" bölümündə alimin dünyaya göz açdığı gündən (22 iyun 1960-cı il) bu günədək həyatında önəmli iz qoyan illərin xronoloji ardıcılığı ilə tanış oluruq. 1981- ci ildə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin filologiya fakültəsini fərqlənmə diplomu ilə bitirdikdən sonra Sayalı xanımın ömür yolu AMEA Nəsimi adına Dilçilik İnstitutu ilə bağlıdır. 1981-1984-cü illərdə həmin institutun aspirantı kimi başlanan bu yolun, hər qarışına bilik, istedad, böyük zəhmət və gərgin elmi fəaliyyətin ləyaqətli izləri həkk olunmuş 40 illik tarixi var. "Azərbaycan ədəbi dilində termin – söz birləşmələri" mövzusunda namizədlik (1986), "Azərbaycan dilində fizika-riyaziyyat terminologiyasının formalaşması və inkişafı" mövzusunda doktorluk (1999) dissertasiyaları-

nın müdafiəsi görkəmli alimin elm sahəsindəki əsas və ilk böyük uğurlarıdır. Dilçiliyin müxtəlif sahələrinə dair çoxsaylı tədqiqat əsərlərinin müəllifi olan professor Sayalı Sadıqovanın elmi fəaliyyətinin əsas istiqamətini Azərbaycan dilində terminologiyasının təşəkkülü, formalaşması və inkişafının öyrənilməsi təşkil edir. Bu gün artıq dilçiliyin müstəqil və mühüm bir sahəsinə çevrilən terminologiyanın aktual problemlərinin tədqiqində və inkişafında hörmətli professorun danılmaz əməyi və mühüm xidmətləri var. Bu baxımdan, görkəmli alimin "Azərbaycan dilində fizika-riyaziyyat terminologiyasının formalaşması və inkişafı" (1997), "Azərbaycan dili terminologiyasının nəzəri problemləri" (2002), "Azərbaycan dilində ter-

bi, 2012-ci ildən Nazirlər Kabineti yanında Terminologiya Komissiyasının sədr müavini. Bu illər ərzində həmin komissiyanın qərarı ilə 140 –a qədər terminoloji lüğət nəşr olunub. Sayalı Sadıqova, həmçinin 2002-ci ildən AMEA Rəyasət Heyəti yanında Terminologiya Komissiyasının xətti ilə nəşr olunan "Terminologiya məsələləri" toplusunun redaktorudur.

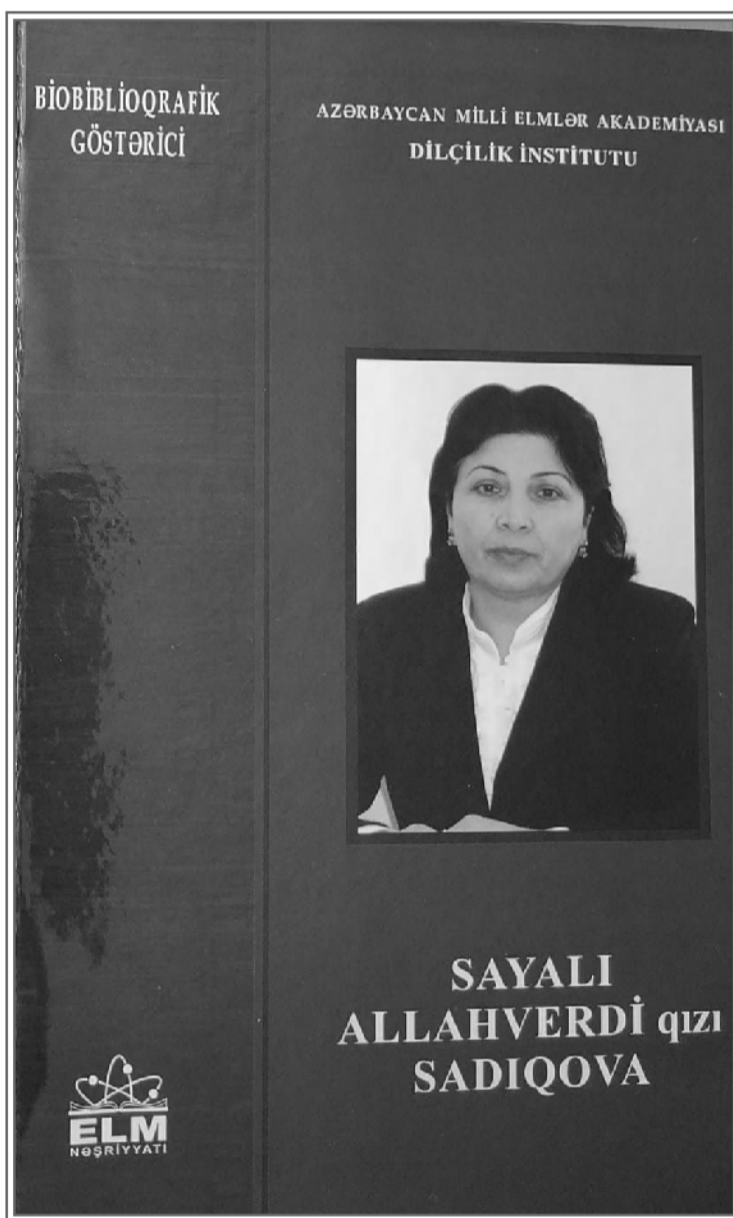
Sayalı Sadıqovanın çoxşaxəli, geniş və əhatəli elmi yaradıcılığında ədəbi dilin inkişafı, türk dilində ortaq terminologiya, söz yaradıcılığı prosesi, terminlərin yaranma üsulları və s. aktual məsələlər əsas diqqət mərkəzindədir. Dilçilik sahəsindəki uğurları ilə təkcə ölkəmizdə deyil, onun hüduqlarından kənarda da tanınan, çoxsaylı beynəlxalq simpoziti-

lən professor Sayalı Sadıqova müxtəlif illərdə "İlin alimi" (AMEA Nəsimi adına Dilçilik İnstitutu, 2017), "İlin nüfuzlu ziyalı" (Azərbaycan Kültürü İnformasiya Şurası, 2017), "Qızıl Qələm" (KİV və Həmkarlar İttifaqı Rəyasət Heyəti, 2018) mükafatlarına da layiq görüldü.

Professor Sayalı Sadıqovanın çoxşaxəli və yorulmaz elmi yaradıcılıq fəaliyyəti ilə keçən mənalı və şərəfli alim ömrü, hörmətli akademik Möhsün Nağısoylunun sözləri ilə ifadə etsək, "zamana sığmayan ömür"dür. Bu gün təqdim etdiyimiz biobibliografik göstərici kitabı bu ömrün sahibinə – filologiya elmləri doktoru, professor Sayalı Sadıqovaya həsr olunub. Zamana sığmayan bir ömrün hekayətini bir biobibliografik göstə-

sönmür, şəhidlər ölmür" kitabını tapıb oxudum. Ürəyində xalqımızın 20 yanvar faciəsinin qurbanlarından olan əziz qardaşı Yusifin açısını daşıyan bir ziyalı qadının, şəhid bacısının göz yaşları ilə qələmə aldığı sətirli həyəcanlı və ürək ağrılı oxumaq mümkün deyil... Kitabda hərtərəfli biliyi və xüsusi istedadı ilə seçilən, vətəni ni çox sevən, bir sözlə, doğulduğu ziyalı ailəsinə, ən başlıcası isə vətəninə layiq Yusifin yarımçıq qalmış həyatı, arzuları, bizə yadigar qalmış əlyazmaları, şeirləri ilə də tanış oldum. Qərbi Azərbaycanın, sazlı-sözlü Göyçə mahalında doğulan, ürəyindəki vətən sevgisi, yurd həsrəti ilə yanaşı, oxumaq, öyrənmək, ucalmaq istəyini də yaşadan, "Yüz yol iz salsam da qarlı zirvədən, Heç za-

Bir alim ömrünün salnaməsi, yaxud zirvənin sirri



minologiyasının təşəkkülü və inkişafı" (2005), "Müasir Azərbaycan ədəbi dilində termin yaradıcılığı prosesi" (2010), "Azərbaycan dilinin terminologiyası" (2011), "Azərbaycan dilində terminologiyasının standartlaşdırma formaları" (2015), "Müstəqillik illərində terminologiyasının inkişafı" (2016) və b. əsərləri xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Qeyd etmək lazımdır ki, dilçilik elminin aktual problemlərinə dair bu günədək 27 monoqrafiyası, 400-ə yaxın elmi məqaləsi nəşr edilmiş alimin bu sahədəki mühüm xidmətləri yalnız "milli dilçilik xəzinəsinin ən kamil və dəyərli inciləri" (M.Nağısoylu) kimi dəyərləndirilən tədqiqat əsərləri ilə kifayətlənmir. 2000-ci ildən bu günədək AMEA Nəsimi adına Dilçilik İnstitutunda Terminologiya şöbəsinin müdiri kimi fəaliyyət göstərən Sayalı Sadıqova, 2001-ci ildən AMEA Rəyasət Heyəti yanında Terminologiya Komissiyasının sədr müavini və məsul katibi-

yum və konfranslarda məruzələrlə çıxış edən alimin elmi əsərləri Türkiyə, Qazaxıstan, Özbəkistan, Türkmənistan, İran, Rusiya və b. ölkələrin elmi nəşrlərində dərc olunub.

Professor Sayalı Sadıqova eyni zamanda yeni elmi kadrların yetişməsinə də böyük əməyi olan alimlərimizdən. Uzun müddət bu sahədə nüfuzlu elmi şuraları üzvü, sədr müavini, sədri kimi də fəaliyyət göstərərək olan alimin rəhbərliyi ilə bu günədək 16 nəfər filologiya üzrə alimlik dərəcəsi almışlar.

Alimin Azərbaycan dilçilik elminin inkişafındakı xidmətləri, qırx illik səmərəli elmi və ictimai fəaliyyəti dövlətimiz, elmi ictimaiyyət və nüfuzlu media təşkilatları tərəfindən də yüksək qiymətləndirilib. 2005 və 2010-cu illərdə AMEA-nın Fəxri Fərmanları, 2015-ci ildə Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin sərəncamı ilə "Tərəqqi medalı" ilə təltif edi-

ricidən də öyrənmək olur, bəzən. Xronoloji ardıcılıqla sıralanan, sistemli şəkildə müxtəlif bölümlərdə təqdim edilən əsər adlarının hər birindən şərəfli bir alim ömrünün gərgin zəhməti, yuxusuz gecələri, biliyi, istedadı, elmi axtarışları, arzuları, ümidləri boylanır, sanki Və bir də bir şəhid bacısının sonsuz kədəri və əylməz qürurug Göstəricidə adı olan kitablardan biri – "Ulduzlar sönmür, şəhidlər ölmür" (2009) kitabı məhz o şəhidimizə – AMEA-nın aspirantı, istedadlı, gənc vətənpərvər Yusif Sadıqova həsr olunub. Şəhid bacısı olduğunu bildirdim Sayalı xanımın. Bu gözəl insana böyük hörmət və ehtiramın önəmli səbəblərindən biri də elə budur. Müqəddəs amal uğrunda şəhid olan vətən övladları və onların bizə emanət qalan əzizləri bizim üçün hər zaman dəyərlidir. Sayalı xanımın bir çox elmi əsərini, kitablarını oxumuşam. Bu yazını yazmadan məhz o kitabı – "Ulduzlar

man zirvədən doyan deyiləm", – deyə zirvələr fəth etməkdən, həyatdan, yaşamaqdan doymayan əziz Yusifin bir misrası isə yaddaşıma həkk olundu, sanki : "Zirvənin sirrini zirvə öyrədir" g Bəli, şəhidlik zirvəsinə doğum gündündə – 20 yanvarda ucalan şəhidimiz mənəvi aləmdə ən uca zirvələrdən birini fəth etdi. Bu uca zirvənin sirrini, hikmətini isə Yusif kimi şəhidlərimiz, zirvədə olanlar – zirvə olanlar öyrədir bizə. Öz şəhadətləri – ölümsüzlükləri ilə. Ruhu şad olsun şəhidimizin. Arzuları, elmi araşdırmaları, yazacağı əsərləri, şeirləri, yaşayacağı ömrü yanda qalsa da, xalqımızın yaddaşında, onu sevən insanların, doğmalarının xatirələrində və bir də alim bacısının ona həsr etdiyi kitabında yaşayır Yusif Sadıqov. Qardaşının əziz xatirəsini, acısını otuz ildən çoxdur ki, ürəyində yaşadır Sayalı xanım. Şəhidlər xiyabanında dəfn olunan o sağ qolun ağrısını, acısını unutmaq üçün bütün varlığı ilə yorulmadan çalışır. Zirvələrdə olan – zirvə olan qardaşına daha yaxından, zirvələrdən baxmaq üçün çalışır. Yaşadığı şərəfli həyatında qazandığı hər uğurda gözələri onu axtarı, fəth etdiyi hər zirvədən ona – o zirvəyə boylanır...

Zamana sığmayan ömrünə gözəl insan, istedadlı alim, ziyalı xanım, ləyaqətli qadın, həyat yoldaşı, qayğıkeş ana, sevimli nənə ömrünü sığdırmağı bacarıb Sayalı xanım. Həm də bütün çətinliklərə, ağrı-acıya rəğmə. Nə gözəl! Bir biobibliografik göstərici kitabından bu fədakar ömrün salnaməsinə boylandıq biz də. Bu kitabda alimin "haqqında yazılanlardan seçmələri" də oxuduq. Bu yazılarda görkəmli dilçi alimlərin – akademik Nizami Cəfərov, professorlar Mübariz Yusifov, Buxudxan Xəlilov, İsmayıl Məmmədov və Telman Quliyevin Sayalı Sadıqova haqqındakı səmimi ürək sözləri, gözəl düşüncələri öz əksini tapıb. Bu hörmət və ehtiram görkəmli dilçi alim, professor Sayalı Sadıqovanın qazandığı uğurların bəhrəsidir. Altmış illik şərəfli bir ömürdə qırx illik elmi yaradıcılıq yolu keçərək zirvələr fəth etməkdə olan olan alimin uğurlarının sirrini öyrənmək istəyənlər, haqqında söz açdığımız bu biobibliografik göstəricini – ömür salnaməsini verəqləsinlər. Çünki, "Zirvənin sirrini zirvə öyrədir"...

Dos.dr.
Şəlalə Ana Hümmətli

Kitabda hərtərəfli biliyi və xüsusi istedadı ilə seçilən, vətəni ni çox sevən, bir sözlə, doğulduğu ziyalı ailəsinə, ən başlıcası isə vətəninə layiq Yusifin yarımçıq qalmış həyatı, arzuları, bizə yadigar qalmış əlyazmaları, şeirləri ilə də tanış oldum. Qərbi Azərbaycanın, sazlı-sözlü Göyçə mahalında doğulan, ürəyindəki vətən sevgisi, yurd həsrəti ilə yanaşı, oxumaq, öyrənmək, ucalmaq istəyini də yaşadan, "Yüz yol iz salsam da qarlı zirvədən, Heç zaman zirvədən doyan deyiləm", – deyə zirvələr fəth etməkdən, həyatdan, yaşamaqdan doymayan əziz Yusifin bir misrası isə yaddaşıma həkk olundu, sanki : "Zirvənin sirrini zirvə öyrədir"...